

Jean des Cars

LUDOVIC AL II-LEA
AL BAVARIEI
SAU REGELE NEBUN

Traducere din franceză de
BOGDAN PERDIVARĂ

TREI

Editori:
SILVIU DRAGOMIR
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial:
MAGDALENA MĂRCULESCU

Redactor:
ONDINE-CRISTINA DASCĂLIȚA

Director producție:
CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Dtp:
VLAD CONDUR

Corectură:
MARIA MUȘUROIU
MĂDĂLINA GEAMBAȘU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CARS, JEAN DES

Ludovic al II-lea al Bavariei sau regele nebun / Jean des Cars;
trad. din franceză de Bogdan Perdivară. — București: Editura Trei, 2018
ISBN 978-606-40-0371-3

I. Perdivară, Bogdan (trad.)

94

Titlul original: *Louis II de Bavière ou le roi foudroyé*
Autor: Jean des Cars

Copyright © Perrin, 1975, 2005 et 2009 pour la présente édition

Copyright © Editura Trei, 2018
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

CUVÂNT-ÎNAINTE

De mai bine de o sută de ani, viața și destinul tragic al regelui Ludovic al II-lea al Bavariei continuă să fascineze. Se știe că suveranul a fost declarat nebun și că a murit în condiții misterioase, după ce a construit fabuloase castele, bijuterii ale Germaniei de Sud.

Nu este inexact, însă ar putea fi un pic cam simplist. Vizitând Bavaria, am căzut pradă, la rândul meu, dorinței de a-l cunoaște mai bine pe acest rege neînțeleș de contemporani, însă reabilitat de mulțimile care, an după an, îi descoperă palatele ori vizitează Bayreuth-ul, templu al artei wagneriene care și-a sărbătorit centenarul în 1976 și al cărui animator și mecena a fost.

În Germania, și firește în Bavaria, Ludovic al II-lea este subiectul unei vii admirații, ba chiar venerații. Expoziția organizată la München în 1968 o dovedește cu prisosință. De când mi-am început documentarea, în 1972, Ludovic al II-lea al Bavariei a redevenit, dincolo de frontiere, un personaj la modă. După literatură, cinematografia și televiziunea și-au aruncat la rândul lor lumina magică asupra acestui rege neobișnuit. Și, vorbind despre asta, nu putem decât aplauda prezentarea, în vara anului 1983, a versiunii în sfârșit complete a magistralului film al lui Luchino Visconti, *Ludwig*. O evocare strălucită, somptuoasă și, în ansamblu, fidelă adevărului istoric și paradoxurilor personajului, dominată de uluitoarea interpretare a actorului Helmut Berger. O operă densă, plină de subînțeleșuri și în care se pătrunde cu încântare, presupunându-se că spectatorul știe dinainte câte ceva despre subiect. Ar fi injust, cu toată această vâlvă, să uităm munca răbdătoare și adesea ingrată a istoricilor germani; cercetările lor, impresionante prin importanța și calitate, sunt din păcate puțin cunoscute publicului larg.

Pentru scrierea acestei cărți m-am bazat, ori de câte ori a fost cu putință, pe prețioasele lor investigații. Cum este, de pildă, cartea lui Michael și Detta Petzet. Pe vremea când era curator la Administrația Bavareză a Castelelor, Lacurilor și Parcurilor Istorice, doctorul Petzet, asistat de soția sa, scenografă de teatru, a publicat o lucrare extraordinară pe tema relațiilor artistice dintre Ludovic al II-lea și Richard Wagner*. Datele adesea inedite furnizate de acest volum de opt sute de pagini în format mare constituie o adevărată Biblie a genului.

Aș vrea să-i mulțumesc pentru încurajări și pentru sprijinul neprecuțit doamnei Blandine Ollivier, strănepoată a lui Franz Liszt și descendentă a lui Richard Wagner, al cărei volum deja clasic, care reunește corespondența între rege și muzician**, mi-a fost neîncetat călăuză. Această corespondență, unul dintre cele mai frumoase și mai consistente schimburi de scrisori care există, merită citită și recită. Este Istorie la persoana întâi.

Mulțumirile mele se îndreaptă în egală măsură înspre domnul Pierre Gaxotte de la Academia Franceză, care mi-a răspuns cu atâta iușeală la solicitarea mea de surse bibliografice. Îi mulțumesc de asemenea doctorului Hans Rall, istoric și, la vremea scrierii cărții, director de departament la Arhiva de Stat a Bavariei.

Aș dori să-mi exprim gratitudinea și Alteței Sale Regale, principele Franz al Bavariei.

În sfârșit, nu aș vrea să o uit pe doamna Monique Travers, profesoară de germană, care a avut bunăvoința de a-și asuma sarcina traducerii textelor, permițând astfel o conturare mai limpede a personalității complexe a regelui și a vieții sale de zi cu zi.

Această carte și-a propus modestul scop de a relata, dincolo de aparențe, povestea unui om deloc obișnuit și a unui monarh diferit de alții. Și de a combate o legendă care afirmă că regele Bavariei ar fi fost un suveran mediocru, lipsit de voință, o ființă superfluă preocupată exclusiv de propriile-i plăceri. Mai mult decât orice, Ludovic al II-lea este un mare nedreptățit al istoriei.

* Vezi bibliografia de la finalul cărții.

** Vezi bibliografia de la finalul cărții.

I

PRINȚUL ROMANTIC

La sud de München, lacul Starnberg își întinde, de-a lungul a douăzeci de kilometri, apele cenușii. E un loc liniștit. Și-a păstrat aspectul rural care dă farmec Bavariei și, pentru numeroși münchenezi, zona este un loc de drumeție apreciat. Localitățile cochete, vilele plăcute, un castel, o mânăstire veche, un drum care, printre brazi, oferă priveliști cu lacul și munții Alpi pe fundal, un peisaj odihnitor, un decor nostalgic încremenit parcă în vremuri de altădată.

La doi pași de malul acoperit de păpuriș se ridică din apă o cruce latină de lemn. Dacă pătrunde preț de câțiva metri în undele puțin adânci, trecătorul observă o coroană de flori ce cuprinde stâlpul crucii și, dedesubt, o placă memorială.

Vizitatorul ar face bine să se oprească acolo preț de câteva clipe, departe de mulțimea de turiști. În apele puțin adânci s-a desfășurat o tragedie ce aparține istoriei. Malul acela este unul dintre locurile enigmatice unde, în umbră și mister, în seara zilei de duminică, 13 iunie 1886, s-a sfârșit o viață de om. Aici s-a născut legenda unui rege. O legendă care a tot fost spusă de când, la lumina felinarelor, într-o noapte furtunoasă, au fost găsite, în apa puțin adâncă și zbuciumată, cadavrele regelui Ludovic al II-lea al Bavariei și al medicului său, doctorul von Gudden, amândoi înecați.

Crucea se ridică exact pe locul unde a fost descoperit cadavrul suveranului. Ca toate crucile, marchează, așadar, un loc de pelerinaj. Valurile domoale ale lacului Starnberg se lovesc de soclul monumentului, obstacol neașteptat pus acolo de oameni spre aducerea aminte a generațiilor viitoare. Amintire discretă, pe lângă care trec adesea cu indiferență amatorii de sporturi nautice și de campat în natură. Nu departe, o capelă care nu este tocmai de cel mai bun gust comemorează aceeași dramă.

Ludovic al II-lea a murit într-un decor romantic în care apa poate fi la fel de liniștită precum era chipul tânărului monarh, dar și cuprinsă

de neașteptate învolburări precum mintea sa, pradă unor tulburări chinuitoare. Ludovic al II-lea și-a ales bine, într-un fel, locul morții. Poate fiindcă lacul Starnberg a fost pentru el cadrul, ocazia și pretextul unora dintre cele mai fericite și liniștite momente ale vieții sale. Aici Ludovic a avut parte de bucurie și liniște sufletească, momente rare de respiro într-o existență agitată și solitară.

Regele acesta cu destin tragic s-a născut la castelul Nymphenburg, la vest de München, în ziua de luni, 25 august 1845, într-o vară luminoasă a Bavariei, unde crestele mereu acoperite de zăpadă ale munților sfidează tăria soarelui ce face să crească grânele. Căldura este toridă, demnă de clima continentală a regiunii. Föhnul, vântul din sud care suflă în rafale și usucă totul, a gonit din capitală familia regală a Bavariei, făcând-o să se refugieze la Nymphenburg. Castelul de aici este una dintre realizările cele mai de seamă ale stilului baroc în Germania. Construit între 1664 și 1758, sub domniile a patru suverani, castelul este, în arșița necruțătoare a verii, o adevărată oază. Parcul său, conceput în stil franțuzesc — de doi discipoli ai lui Le Nôtre —, fusese transformat într-o grădină englezească la începutul secolului al XIX-lea. Și, ici-colo, pavilioane rococo ne încântă ochii ițindu-se prin desișul întunecos al copacilor.

În acea zi de luni, castelul este în fierbere. Toate gândurile sunt îndreptate spre aripa de sud. În camera sa stil Empire, prințesa Maria de Prusia, soția prințului Maximilian de Bavaria, e cuprinsă de chinurile facerii, cufundată în patul imens de acaju. Orele, punctate de sunetele vii ale orologiilor, trec în emoții.

Dimineața nu se mai sfârșește. În salonul ce dă către camera prințesei, cine așteaptă această naștere? Tatăl, firește, Maximilian de Bavaria, de treizeci și patru de ani. În ciuda calmului său obișnuit, se plimbă încoace și-ncolo prin odaie. Nu este deloc în apele lui: îi este imposibil să uite că la șapte luni de la căsătorie, în 1842, Maria a mai adus pe lume un copil, mort, și a fost cât pe ce să-și piardă viața. Maximilian speră, iar soacra lui, regina Tereza de Saxa-Hildburghausen, se roagă proriei cerești ca, de data asta, mama și copilul să fie ocrotiți.

Singurul bărbat care cutează, în acel salon, să-și arate pe față optimismul este bunicul copilului ce stă să se nască.

Este regele Bavariei, Ludovic I, care domnește peste țară de douăzeci de ani. Este încrezător, și-a pus speranțele în calendar. 25 august este ziua sfântului Ludovic, patron al Bavariei și al Franței. Și nu este regele

Bavariei, totodată, finul de botez al lui Ludovic al XVI-lea? Ar fi, așadar, o zi a numelui, dar e și ziua lui de naștere. Fericită prevestire...

Și va fi un băiat...

Clopoțele au bătut deja de douăsprezece ori. E trecut de amiază când ușa cu canaturi duble se deschide în cele din urmă, lăsând să se audă plânsetele nou-născutului. Copilul trăiește! La fel și mama. În camera tapisată cu mătase verde și broderie de satin, medicii se pun în șir înaintea obstetricianului, decanul lor; acesta înaintează înspre rege:

— Majestate, e băiat.

Bătrânul monarh e copleșit de emoție. „E băiat.“ A priceput prea bine vestea cea bună, în ciuda surdității cu care s-a ales de la bubuiturile de tun ale unui atac al artileriei franceze, în tinerețe. Îmbrățișează pe toată lumea; viitorul coroanei este de-acum asigurat, căci familia regală are un descendent de sex masculin.

Este ora două și jumătate; copilul s-a născut la aceeași oră ca și bunicul său. Un mesaj este trimis la München, la Residenz, Palatul de Iarnă, pe care curtea îl părăsise din pricina căldurii. Nu peste mult timp, o sută și una de salve de tun dau Münchenului de știre că regele are un nepoțel, iar tronul un viitor moștenitor.

În Nymphenburgul decorat și iluminat, Maximilian, care și-a regăsit calmul, se mulțumește să-și rezume bucuria în câteva cuvinte adresate fratelui său mai mic:

— Ce senzație minunată e să fii tată!

Regele, după ce l-a privit pe săturate pe bebelușul încă roșu și cu pielea încrețită, se retrage în biroul său de lucru. Versificator inveterat și poet incorigibil, cere ajutorul muzei ca să-i călăuzească pana. Evenimentul merită câteva versuri bine ticluite. Scrie deci:

*Doar omul care singur se știe cârmui
E demn de tron;
Să-ți amintești cât vei trăi.*

Apoi, grijuliu, pune bine foia de hârtie în sertarul biroului, promițându-și să o dea — ori să facă să-i parvină — nepotului său în ziua majoratului, adică în ziua în care va împlini optsprezece ani.

Marșea următoare, monseniorul Bugsattel, arhiepiscop de München, botează copilul în sala mare a castelului Nymphenburg.

Regele îl poartă în brațe pe micul principe.

Nașii sunt regele Friedrich Wilhelm al Prusiei, sosit în pripă, și regele Otto al Greciei, absent, frate al lui Maximilian și, prin urmare, unchi al copilului. Mama lui, Maria, va nota în jurnalul său personal, acea *Hauschronik* în care consemnează evenimentele din familie, că „*băiatul a purtat preț de câteva zile numele Otto, după care a fost numit Ludovic, ca să i se facă plăcere bunicului său*“. Ar fi fost și greu, într-adevăr, să nu fie numit Ludovic. Însă Otto va deveni prenumele fratelui lui Ludovic, care se va naște la trei ani după aceea, în 27 aprilie 1848.

Lumânarea de botez este ținută de Adalbert, un alt unchi al nou-născutului. Alături de acesta, capetele încoronate ce umplu o bună parte din Gotha* ilustrează ce este, în acea perioadă, Bavaria: centrul geografic, istoric și cultural al unei mari familii, Europa, al cărei chip nou, schimonosot de spasmele revoluțiilor și de zbuciumul războaielor, va ajunge în curând să se contureze. În două ocazii, Bavaria va înceta să mai fie o răscruce pentru a deveni o miză politică. Iar atunci va ajunge să domnească copilul pe cale să fie uns cu ulei sfințit.

*

Primii ani ai lui Ludovic al II-lea sunt marcați de două evenimente de natură foarte diferită, unul având de-a face cu sănătatea sa, celălalt putând fi socotit o manifestare a destinului.

La opt luni, în aprilie 1846, doica lui Ludovic se îmbolnăvește de o febră care, foarte curând, o face să sufere de afecțiuni cerebrale și intestinale. Femeia moare. Știm, astăzi, că era vorba despre febră tifoidă. Copilul, înțărcat brusc, se îmbolnăvește la rândul său, iar starea sa de sănătate începe curând să stârnească neliniști dintre cele mai mari. Să se fi molipsit și el de tifoida ale cărei origine bacteriană și mod de transmitere nu sunt cunoscute încă în epocă? Și, dacă așa stau lucrurile, putem vedea ca pe niște sechele ale bolii unele probleme ce vor apărea mai târziu în viața copilului? Nu ar fi imposibil. Oricum va fi fost, oprirea brutală a alăptatului este considerată drept ceva grav de specialiști. Unul dintre aceștia, doctorul Gilbert Robin, neuropsiholog, scrie pe această temă într-un studiu asupra căruia vom reveni^{**}: „În privința îngrijirilor medicale primite, nu dispunem decât de o relatare, însă și aceasta este importantă.“

* Referire la Almanahul de la Gotha, un anuar al caselor suverane și al înaltei nobilimi germane și europene, publicat în orașul Gotha între 1863 și 1944. (N.red.)

** Gilbert Robin: *Louis II de Bavière vu par un psychiatre*, Namur, Wesmaël-Charlier, 1960.

Ar trebui să socotim, așadar, incidentul acesta cauza primului șoc psihic resimțit de Ludovic al II-lea? Doctorul Robin sugerează această ipoteză, care a rămas prea puțin cunoscută.

În același an 1846, un alt eveniment, care nu-l privește direct pe Ludovic al II-lea, va ajunge să-i dea totuși peste cap existența.

Bunicul său, regele Ludovic I, pe care l-a umplut de mulțumire nașterea unui nepot, a împlinit șazeci de ani. Supușii îl socotesc un rege bun. Însă este, mai ales, unul dintre cei mai generoși protectori ai artelor din vremurile moderne. Din 1825, adică de la începutul domniei, a transformat Münchenul în „Atena Isarului“, după numele râului ce traversează orașul pentru a se vărsa apoi în Dunăre. I s-a dat porecla de „Pericle al Bavariei“. Mulțumită lui a fost extins palatul regal și construite abația benedictină Sf. Bonifaciu, Universitatea, Vechea Pinacotecă și Propileele cu Gliptoteca și Colecția de Antichități. Acestea din urmă în amintirea celui de-al doilea fiu al său, Otto, ales rege al Greciei în 1832 și devenit cel de-al doilea naș al lui Ludovic al II-lea. Regele este un împătimit arhitect. Și-a petrecut tinerețea înconjurat de artiști și-i place la nebunie să se inspire din capodoperele grecești și latine. Grecia și Italia sunt pentru el patrii adoptive, iar Atena și Roma două capitale pe care le admiră într-atât încât ajunge să le imite și să le transpună în orașul său, cu scopul de a-l înfrumuseța. Münchenul, dintr-un oraș oarecare, se transformă într-un vast șantier unde se zămislesc arcuri de triumf, statui de împărați romani, logii, fațade în *trompe l'oeil*, înflorituri gotice și palate ce imită toate arhitecturile celebre. Capitala a devenit un gigantic muzeu al mulajelor. Vizitând Münchenul, se poate „vedea“ întreaga Europă. Așa a dorit regele. Cu toate acestea, în ciuda vastelor lucrări publice derulate, monarhul știe să rămână relativ econom. Pasiunea sa pentru construcții nu-l împiedică să dea exemplul unei anumite austerități. Guldenii supușilor săi sunt bine drămuți. Ajunge chiar să poarte redingote roase și, se spune, un halat de casă unsuros pe care-l va păstra vreme de zece ani. Tot el pune să se construiască primele căi ferate care leagă Münchenul de Augsburg și începe lucrările la canalul menit să conecteze Marea Nordului la Marea Neagră.

Bătrânul rege izbutește, în ciuda obsesiilor sale arhitectonice și a numărărilor poeme, să lase, în originalitatea sa, o impresie de seriozitate. Femeile, în special soția, nu joacă un rol important în existența sa. Buna regină Tereza, născută în familia Saxa-Hildburghausen, este o umbră. Scurtele și rarele legături amoroase cu o actriță de comedie și cu una de tragedie — fiindcă și aici iubirea de artă e pe primul loc — i-au fost

îndeajuns regelui, care nu pare să-și găsească plăcerea decât în contemplarea bronzului, a marmurii și a picturilor. O uluitoare *Galerie a Frumuseților* — ce se poate și astăzi vedea la Nymphenburg — i-a îngăduit să le aducă laolaltă pe cele treizeci și șase de frumoase doamne și domnișoare pe care le admiră și ale căror portrete le-a comandat lui Joseph Stieler. Gusturile sale eclectice le-au pus una lângă alta, pânză lângă pânză, pe o prințesă și pe fiica unui neguțător de păsări, pe o arhiducesă și pe fiica unui cizmar, printre altele... „N-are a face, contează doar frumusețea“, pare să răspundă regele sarcasmelor.

Și tocmai în acest moment o femeie, care nu are nimic dintr-o statuie, însă al cărei portret își va căpăta în curând locul în *Galeria Frumuseților*, intră în viața regelui și în istoria Bavariei.

Spre nefericirea lor și a lui Ludovic al II-lea.

*

Regele este iritat.

Ce îndrăzneală, să i se ceară o audiență tocmai acum, când e pe cale să compună o elegie! N-a văzut și nu a avut de-a face până acum cu această persoană ce insistă atât ca să fie primită, însă numele ei e departe de a-i fi necunoscut. De ceva vreme, numele și prenumele acelea revin adesea în rapoartele șefului poliției și chiar în cele ale domnului Freys, intendent al teatrelor regale.

Șambelanul așteaptă răspunsul Majestății Sale.

Fără tragere de inimă și poate și din pricină că, alungată de intrusă, inspirația sa poetică și-a luat zborul, regele decide s-o primească pe străina care a solicitat audiența; poate că și din curiozitate, pentru a-și face la prima mână o impresie despre bârfele și zvonurile care circulă pe seama acestei femei a cărei purtare este socotită scandaloașă...

Bătrânul se ridică, fără a bănuși că, prin neașteptata vizită, destinul însuși pătrunde în viața sa sub chipul Lolei Montez. Un destin trist, deși chipul este frumos... Viața exotică a Lolei Montez a fost de multe ori povestită*. Nimic mai puțin surprinzător: femeia aparține acelei specii de aventuriere de mare clasă care-i împing pe bărbați spre ridicol, spre ruină, spre sinucidere și pe care celelalte femei le pun sub lupa invidiei, încercând să le deslușească secretele. Însă când victimele — cu voia lor — sunt

* A se citi, îndeosebi, *Lola Montez* de Cecil Saint Laurent (Paris, Presses de la Cité), pe baza căreia marele cineast Max Ophüls și-a realizat capodopera.

regi, prinți, scriitori, artiști de prima mână, nu mai este vorba despre cronici mondene ori demimondene mustind de scandaluri, ci de istorie. O istorie care va avea un curios răsunet în viața lui Ludovic al II-lea.

Lola își spune „dansatoare spaniolă“.

Această scurtă autoprezentare îi servește de pretext, de alibi și de mijloc de existență. Povestea pe care o istorisește despre sine e de fiecare dată alta. În realitate, femeia s-a născut în 1818 în Irlanda, se numește Marie Dolores Eliza Rosanna Gilbert și are ca părinți un ofițer și o mamă foarte frumoasă. Crescută în Indii, făgăduită spre mariaj unui jude sexagenar de la Curtea Supremă din Delhi, fuge cu un locotenent englez care o ia de soție. Cu acest episod începe seria de scandaluri din care se compune viața ei. La Londra, un dandy în vogă o introduce în lumea teatrală. Sub numele de Doña Lola Montez, decide să urce pe scenă pentru, susține ea, a dansa *ogano* și *guaracha* în stilul „școlii Teatrului Regal din Sevilla“. Însă i se pun la îndoială atât originea, cât și competențele andaluze, este demascată și trebuie să părăsească în graba mare Anglia. Din Belgia trece în Polonia, unde îl seduce pe vicerege, contele Ivan Paskevici, și provoacă o răzmeriță. La Berlin, pălmuieste un ofițer și abia reușește să evite închisoarea. În Saxonia, îl vrăjește pe Franz Liszt și îi face ochi dulci lui Richard Wagner. La Paris, protectorul său nu este altul decât Alexandre Dumas-tatăl, care reușește să i-o vâre pe gât directorului Operei, de vreme ce fata încă își dorește să danseze. Însă șiragul de scandaluri care o urmează îndeobște i-o ia, de data asta, înainte. Léon Pillet, un critic parizian, scrie că „picioarele le are frumoase, însă nu știe ce să facă cu ele“. Am putea adăuga: în privința dansului, fiindcă altminteri Lola atrage bărbații ca pe muște.

Un amant nou, un scandal nou, de data aceasta tragic: Léon Dujarriez, un jurnalist în vogă, de familie bună, se bate în duel pentru ea și rămâne lungit pe iarbă. Se conturează o certitudine: Lola Montez este o încântătoare catastrofă ambulată. Are imensul privilegiu de a nu lăsa pe nimeni indiferent. Pe unde trece stârnește pasiunea sau ura, pasiunea câtorva, ura multor altora. Obligată din nou să-și facă rapid bagajul, se preumblă prin câteva stațiuni balneare germane mulțumită favorurilor unor prinți care se lasă iute înduplecați. Aude vorbindu-se despre faimoasa *Galerie a Frumuseților* de la curtea regelui Bavariei, un rege care pune arta mai presus de orice, aflat într-o țară unde ea n-a avut încă ocazia să-și pună la treabă diversele-i talente. Cum să ajungă și ea acolo? Izbutind să se apropie de rege, firește. Și, ca să ajungă la el, trebuie să se facă remarcată. Scandalurile și zarva sunt instrumentele firești ale acestui parcurs aventuros.

Dujarriez, nefericitul jurnalist parizian ucis în duel din cauza farmece-
lor Lolei, avusese prevederea, înainte de acea dimineață fatală, de a o trece
în testament. Asta-i permisesse moștenitoareii să-și alcătuiască o garderobă
bătătoare la ochi, ideală pentru scopul său de a nu trece neobservată. O
tânără bavareză* i-a făcut un portret ce o zugrăvește ca un instantaneu:
„În 9 octombrie 1846, coborând pe Briennerstrasse, am văzut venind
din partea opusă o doamnă înveșmântată în negru, cu capul acoperit de
o bonetă de dantelă și cu un evantai în mână. Lovită parcă de trăsnet,
m-am oprit în loc și mi-am ațintit privirea asupra ochilor care mă fasci-
naseră. Uitătura arzătoare a irișilor întunecați m-a fixat câteva momente;
văzându-mi expresia răătăcită, un chip minunat, palid, a surâs în treacăt.
Surdă la observațiile guvernantei mele, am dat s-o apuc pe urmele ei,
însă dispăruse deja. Așa, mi-am zis, trebuie să fie zânele din povești, care
se fac nevăzute din senin. M-am întors acasă și le-am povestit părinților
aventura. «Trebuie să fie, a zis cu dispreț mama, acea Lola Montez, dan-
satoarea spaniolă despre care se vorbește atâta.»“

Lola a reușit: münchenezii vorbesc despre ea.

Apare în public, mai întâi cu baronul von Maltiz, un obișnuit al culi-
selor, care o prezintă lui Freys, intendentul Teatrelor Regale, și obține pen-
tru ea dreptul de a participa la concursul de dans al Operei din München.

De la contele Reichberg, gelos pe baronul von Maltiz, obține asi-
gurarea că va fi primită în audiență la rege în caz că talentele-i artisti-
ce nu-și vor primi meritata recunoaștere. Obișnuită cu ceea ce numeș-
te „ingratitude“, Lola a prevăzut totul. Și îi va prinde bine, fiindcă
Frenzel, prim-dansatorul Operei, o refuză pentru „incompetență crasă“!
Intendentul Freys îi trimite regelui raportul. Majestatea Sa este, așadar,
informat în privința celei numite „Spanioloaica“, pe care șambelanul o
introduce în cabinetul său cu tapet roșu și negru, copie după Casa Fau-
nului de la Pompei.

Ce poftesc ochii aceia, ce dorește fruntea pe care odihnește un tricorn
de velur negru? Ce solicită gura aceea senzuală? Ce caută corpul acela care
provoacă gelozii viscerale?

Lola Montez cere dreptate, adică o favoare. În cazul de față, autoriza-
ția, refuzată — cu refuzul respectiv deja ratificat de rege —, de a dansa
pe scena Teatrului Regal. Să fie oare generozitatea decolteului Lolei? S-a

* Louise von Kobell, *Unter den vier ersten Königen Bayerns*, München, 1894. Domnișoara von
Kobell se va căsători cu August von Eisenhart, multă vreme secretar al cabinetului regal.

tot susținut că aceasta și-ar fi dezgolit sânul în fața regelui. Să fie înfocată „privire spaniolă“ în care se citește fierbințeala cărnii? Regele cu păr răvășit și mustață zbârlită este subjugat. Nu există martori la ce se va fi petrecut acolo, la acea întâlnire dintâi, însă putem constata că farmecele Lolei — fie și de vor fi fost, în acea zi, platonice — sunt eficiente: Majestatea Sa cedează și, în aceeași seară, intendentul Freys primește ordinul de a o angaja pe domnișoara Montez.

Publicul o primește cu sentimente amestecate. Noutatea spectacolului îi încântă pe unii, însă înalta favoare care se află la originea sa îi exasperează pe alții. Dar ce contează! Lolei îi mai lipsea un rege drept protector. Jocurile sunt făcute. Ce însemnătate mai are că trebuie să danseze fandango într-o sală plină cu polițiști în civil, dacă regele, care nu a pierdut ocazia de a-i închina câteva versuri, îi scrie, printre alte omagii: „Ai dat aripi inspirației mele leneșe.“

Apoi totul prinde viteză.

Ludovic I nu mai este același. El, cel atât de chibzuit, desface larg băierile pungii. Își instalează dansatoarea într-un pălățel pe care îl transformă și-l mobilează somptuos, o acoperă cu cadouri și dovezi de prețuire. Acestei „descendente a nobilimii Spaniei“ îi oferă titlul de contesă de Landsfeld, cu privilegiile și imunitățile aferente, pentru „servicii artistice aduse Coroanei“. Adevăratul serviciu pe care îl face regelui în această privință este de a-l asculta cum își citește versurile de pe foile pe care le scoate de fiecare dată de prin buzunare. Culmea adorației: îi comandă portretul pentru *Galeria Frumuseților*. Culmea provocării: o face canonică a Ordinului Sfânta Tereza, onoare rezervată doar prințeselor de sânge...

Dar vai! Aceste generoase daruri nu-i ajung Lolei. Nimic nu este îndeajuns de frumos pentru ea. Dansatoarea începe să aibă idei și expune opinii politice progresiste care fac să explodeze cercurile „ultra-conservatoare“, exasperate deja de favorurile de care beneficiază. Reacția este explozivă. Întregul München se angajează într-o cruciadă contra Spanioloaicei: armata, aristocrația, curtea, burghezia, clerul, presa. Ba chiar și studenții, care se adună să protesteze sub geamul ei. Nelăsându-se mai prejos (și trebuie să-i recunoaștem aici curajul), Lola le aruncă în cap ciocolată caldă și șampanie de la gheață! Agitația se transformă în revoltă și regele trebuie să ceară intervenția poliției călare. Însă, avertismentul nu a fost auzit. Regele este surd și orbit de pasiune. Cu cât e atacată mai mult Lola, cu atât regele îi ia mai mult apărarea, până la punctul în care acceptă în consiliul de miniștri amici ai contesei, încheie universitatea pentru un an și-i expulzează

pe studenții turbulenți. Münchenezii nu-și mai recunosc suveranul, a cărui deviză este „drept și perseverent“. E prea mult!

Revolta, atunci, se transformă în insurecție. În inima acestui bastion al absolutismului reprezentat de Bavaria, dansatoarea este ținta revoluției.

Mulțimea solicită plecarea străinei. Îl obligă pe rege să aleagă: coroana sau Lola. Ludovic alege și, cu regret, semnează decretul de deportare. Protejată de un escadron de cavalerie, contesa ajunge la gară sub o ploaie de huiduieli și de injurii. Lola, falsă dansatoare spaniolă însă autentică aventurieră, își va lua cu ea scandalul altundeva.

Însă cum plecarea sa nu este îndeajuns, locuința îi este devastată. Răzbunarea partizanilor ordinii și moralității nu exclude excesul. „S-a făcut dreptate“, socotesc unii dintre münchenezi când palatul de unde ea privea cu atâta insolență Münchenul este prădat.

Alți nemulțumiți se folosesc de Lola ca de un catalizator. Iar fuga ei nu poate stinge incendiul. Suntem în februarie 1848. Se apropie Idele lui Martie, Europa este zguduită de ideea revoluției, baricadele din Paris găesc la München un teren favorabil pentru construcție. Lola este cea care, în ultimii doi ani, a pregătit terenul.

Regele nu mai este suveranul puțințel excentric, însă foarte simpatic la care au ținut atâta bavarezii. Se declară zdrobit de tristețe. La ce bun să mai cârmuiască țara? le mărturisește celor din anturajul său. Pe 11 martie 1848, după douăzeci și trei de ani de domnie, abdică, simțind cu luciditate că la vremuri noi sunt necesari oameni noi.

Omul nou, în acest caz, este fiul său Maximilian, tatăl micului Ludovic, care are acum doi ani și jumătate, o vârstă când se află încă departe de coroană... Însă istoria va reduce cu brutalitate distanța. Provoacă abdicarea bunicului său, Lola Montez îl ridică pe tânărul Ludovic mai aproape de tron, prea devreme pentru ca el să priceapă pe deplin adevăratele însărcinări impuse de domnie, însă suficient pentru a face curând să se nască, să se nutrească și să se distorsioneze în el simțământul că este de acum prințul moștenitor al Bavariei.

Iar dacă istoria se repetă, viața lui Ludovic al II-lea va însemna, preț de o clipă, o repetare extraordinară a celei a bunicului său. Va dovedi, pentru o ființă dragă, același entuziasm, aceeași generozitate fără măsură, aceeași orbire, aceeași resemnare impusă din motive de stat, aceeași măhnire ca și Ludovic I.

Cu diferența că la el pasiunea se va instala la o vârstă fragedă, la mai puțin de optsprezece ani, adică la o vârstă la care nu se acceptă compromisuri. O vârstă la care singura abdicare posibilă este moartea.

*

Furtuna a trecut.

Pe cerul politic bavarez, redevenit senin, noul rege plimbă un chip rotund și micuț, mărginit de favoriți lungi ce încadrează o privire golită de fantezie, însă prin care străbat toate nuanțele de albastru; o mustață îi împodobește buzele groase. Are treizeci și șapte de ani și înălțimea îi dă un aspect distins.

Maximilian al II-lea lasă să se știe că, de n-ar fi fost rege, ar fi dorit să predea la universitate. Și această vocație de profesor ratat va face din el un intelectual veleitar; se înconjoară de cărți, de erudiți și de savanți. Împreună cu aceștia, abordează chestiuni grave pe parcursul ședințelor săptămânale ținute în biroul său din Residenz. Acolo, în fumul gros al trabucelor, aceste spirite luminate discută teologie. Aflăm* că i-ar fi pus profesorului Jolly și această întrebare: „Aveți dovada științifică conform căreia cei bine situați în această lume vor avea și pe cealaltă o situație privilegiată?” Tonul este limpede: nu este unul glumeț. Curtea nu se află sub semnul năstrușnicilor imaginației.

Maximilian este un bărbat serios care se ia în serios. Se înconjoară de o plictiseală distinsă, în care nu se respiră decât aerul strivitor al datoriei față de stat și unde responsabilitatea e mai importantă decât orice altceva. Rege burghez care se dorește iluminat, se arată cinstit în esență, mediu ca inteligență și plin de bune intenții.

Soția sa, regina Maria de Prusia, nepoată a regelui Friedrich Wilhelm, face parte din familia Hohenzollern. Nu apare decât arareori la aceste rigide mondenități. Este tocmai opusul unei femei-savant și recunoaște că și literatura o plictisește: „Nu deschid niciodată vreo carte și nici nu reușesc să pricep cum își poate cineva petrece timpul citind“, recunoaște ea cu drăgălășenia care îi va aduce porecla de Îngerul.

Însă ajunge să propună într-o zi ca, ori de câte ori vreun poem ar îngădui-o, cuvântul „prietenie“ să fie peste tot înlocuit cu cuvântul „amor“... Această proșpețime naivă este poate trăsătura care o caracterizează cel mai

* Guy de Pourtalès, *Louis II de Bavière ou Hamlet Roi*, Paris, Gallimard 1928, și Wilfrid Blunt, *The Dream King*, Londra, Hamish Hamilton, 1970.